

K

KABARDINSKI JEZIK

I/7

»U Sjevero-osetinskoj ASSR-i i Karačajevo-Čerkeskoj AO-i!« Čovjek će se izgubiti u nizu ovih kratica i barem ovu na kraju, AO-i, trebalo bi dešifrirati: Autonomnoj oblasti.

KABINA

Principijelno, već hiljadu puta izgovoreno i napisano!

Unesimo dosljednu metodu u naš posao! Počnimo, kao što je dogovoreno s etymonom!

Kabina, od engleskog *cabin*, s istim značenjem kao franc. *cabane* (koliba), a nikako ne izba! Izba je podzemna rupa, dakle podrumaska prostorija, pivnica, konoba, *sala di sotto, luogo sotterraneo, da tenere il vino*! Mračna izba u podrumu. Narede mučiteljima da ga prenesu u jednu mračnu izbu Leksikografskoga zavoda, da tamo ruje po besmislu. Učinivši to, čovjek urednik predao je dušu gospodinu u toj mračnoj podzemnoj izbi, koju mi definiramo kao kabinu na balonu, na avionu, odnosno na helikopteru ili na brodu! Bunim se protivu te tromosti duha našega, jer ljudi neće pa neće da pristupe poslu metodički. Kabina prema tome nije nikakva izba, komorica ili prostorija na brodu odnosno na avionu, »u kojoj borave članovi posade ili putnici«, jer ona ne prestaje biti kabinom kad je prazna. To je prostorija na brodu za putnike, za posadu ili u tehničke svrhe (navigacija, telefon, radio, biskupski projektor i t.d.) Ne mora biti na brodu. A kad je već riječ o kabinama brodskim, ona može biti jednostavna, s običnom klupom za spavanje, za jednu ili više osoba; na luksuznim brodovima ona može imati karakter hotelskog apartementa, snabdjevenog svim komforom (kupačilom, televizijom i t.d.).

KABINDA, v. Cabinda

Potpuno suvišno lutanje labirintima sa masom suvišnih putokaza. Upućujemo naše čitače kao muhe bez glave s jedne riječi na drugu. Kad smo već objasnili Cabindu, tko će je tražiti pod Kabinda?

KABIRI

Nisu demoni, nego božanstva! Nisu feničkog podrijetla, nego helenski polubogovi, sinovi Hefajstovi, vrsta semitskih Titana (od hebr. *kabyr* – moćan, silan), i fenička božanstva. Kabyri su bogovi podzemlja: Titani, Koribanti.

KABOGA, Bernardo

»1848 generalni direktor inženjerije«. Da Marojica uđe kao ambasatur Republike, koji je poginuo u Carigradu, imalo bi smisla, ali ovaj inženjerski oficir u ELZ je potpuno suvišan. Nema razloga da ostane u ELZ. Stara pjesma: koordinacija sa alfabetarom EJ da se provede

zaista sistematski. Ne ćemo dati u tom slučaju u ELZ IV. nikakve koncesije. Da se javi upravi u obliku jednog zaključka redakcije ELZ kako je provedena ova koordinacija i kako je organizovano ono tijelo kome je stavljeno u zadatak da tu koordinaciju provodi.

KAČALOV, Vasilij Ivanovič

»Sovj. glumac«! Od 1900 do 1917 bio je član MHT, imao je prema tome 42 godine u oktobru 1917 kad je postao sovjetskim glumcem. Bolje da ga navedemo: ruski glumac.

I/10–11 da se briše. Potpuno je suvišno navoditi da je gostovao u Zagrebu, jer nije gostovao samo u Zagrebu, nego po čitavoj našoj zemlji, po čitavoj Evropi i USA.

KAČANDOLSKA RIJEKA

24 km duga. Briše se! Jedno od onih principijelnih pitanja oko koga se neprestano krećemo već od početka. Neka se provede principijelna koordinacija alfabeta EJ i ELZ. Nema nikakvog praktičnog smisla da u ELZ ulaze pojedini potoci, kojih eventualno u EJ nema. Takvih primjera naveli smo već sijaset.

KAČANIK

»Proizvodnja vapna i kolesarstvo«. Vapno to je kreč, a kolesarstvo?

KAČAR, v. Bačva, Bačvar

Bačvarstvo EJ I, 278–279. Tu kačara nema. Kaca se navodi kao vrsta bačve ili vrsta bačvarskog proizvoda. Mislim da je suvišno, da se kačar upućuje na Bačva. Time opterećujemo naše tekstove i unosimo zabunu.

KAČER

29,7 km duga rječica. Vidi generalnu napomenu o koordinaciji ELZ i EJ.

KAČIĆI

I/2 »moćno hrvatsko pleme«.

I/9 »znatna pomorska snaga« i t.d.

Da se svede na leksikografski minimum bez ovih ukrasnih pridjeva »moćno« i »znatno«.

I/15–17. »Umorstvo splitskog nadbiskupa Rainerija«. Da li je povod ovog umorstva bio neki »nezatni zemljišni spor« ili »bogumilska linija«, za koju je autor napisao da je to očigledno, a ovu očevitost je netko precrtao. Razlozi su svakako bili dublji. Kačići su bili odmetnici kroz vjekove.

KÁDÁR, János

Ponovno skrećem pažnju redakciji na važnost mađarske akcentuacije.

Dati Kádáru 21 redak u našoj enciklopediji, mislim da je hipertrofirano.

KAČIĆ-MIOŠIĆ

Razgovor ugodni naroda slovinskog zaslužio je u svakom slučaju sasvim drugi ton, nego što je ovaj ton našega prikaza. Pa ipak se u tom »Razgovoru ugodnom« odražava sva ona naša mizerija, o kojoj se sanjalo od Orbinia do Rittiera. Bez Kačića, po svojoj prilici ne bi bilo ni Fortisa, ni Lovricha, ni Meriméa, ni Goethea. Svesti ga na »pjesnika bez većih pretenzija«, a ni jednom jedinom riječi ne spomenuti da se čitao tako reći vjekovima kao narodna biblija, nije egzaktno.

KADŽARI,

kao dinastija perzijska, neka ostane. Ali kad se već govori o tome da je »Resa Kan oborio tu dinastiju« i kad se već navodi da je »narodna skupština«, što znači po svoj prilici perzijski parlamenat, »još iste godine lišila dinastiju Kadžari prijestolja«, trebalo bi da se navede koja je to godina. A kad se navodi da je »Resa Kan pod porodičnim imenom Pahlavi« (misli se pod svojim vlastitim porodičnim imenom Pahlavi) »izabran za novog šaha« onda se to ime Pahlavi iz porodičnog imena pretvara u dinastičko ime, i prema tome bilo bi uputno na ovome mjestu dati uputnicu vidi Pahlavi, pošto će pod tim dinastičkim imenom Pahlavi po svoj prilici biti prikazana čitava dinastija, koja još i danas vlada Perzijom. S obzirom na sve političke krize oko perzijske nafte za posljednjeg decenija, ta je jedinica Pahlavi važna.

KADLEC, Karel

Kod čovjeka zaista nije važno (I/17–18) da je preveo na češki Vojnovičev Ekvinocij.

KADLUBEK, Vincenc

Da je njegova *Kronika* »služila kao izvor drugim kroničarima« – da se briše, jer koja već kronika nije služila kao izvor drugim kronikama? A kada smo već naveli taj fakat, bilo bi logično da se navede koji su to »drugi kroničari«, koji su se služili Kadlubekovom *Kronikom*? Rečeno je da ovu vrstu tekstova treba svesti na leksikografski minimum.

KADMO

Kad već navodimo grčki Kadmos, mogli bismo isto tako da navedemo i latinski Cadmus. To su još uvijek oni ostaci baštine Gorskoga, koje je Gortan preradio.

U potrazi za svojom sestrom Europom, koju je oteo Zeus u obliku bika, Kadmo je prokrstario čitavom Heladom od Rodosa do Tracije. Svetište u Delfima zabranilo mu je daljnje traganje za božanskim rogonjom i njegovim dragocjenim ljubavnim plijenom, naredivši mu da podigne grad na mjestu, gdje se bude sreo s prvom kravom. Tako je Kadmo sagrađio Kadmeju u Boetiji, od koje se kasnije razvila Teba. Kadmo nije ništa »gradio uz pomoć divova«, nego mu je jedan zmaj proždrio dvojicu od njegovih pratilaca, a tako je onda Kadmo zaklao zmaja i kako su se od tih zmajskih zuba rodili Tebanci, to nije važno u ovoj legendi, ali svakako nikakvi divovi nisu nikli od zamjeva zubala. Kada je već riječ o Kadmovim obiteljskim vezama, on je suprug Harmonije, kćerke Aresove i Afrodite, pak mu je, prema tome, Afrodita punica, a kako je živio i u Iliriku, spada po svemu među naše prede. Ukoliko nam je do romansiranih biografija, o svemu tome mogli bismo se raspricati na široko, ali to je potpuno suvišno. Važno je što se navodi i kod nas (I/5–7).

KAFFKA, Margit

Mislim da se može mirne duše brisati.

Da se ne zaboravi Kafka Franz, praški pisac 1883–1924!

KAFILERIJA

Ne znam kako je došlo do toga, da kafilerija postane jedinicom pod ovim nazivom? Beogradski lokalizam. Naša definicija: »Ustanova za propisno poništavanje i tehničko iskorišćivanje uginulih životinja, životinjskih konfiskata i otpadaka«, tipičan bombast. Živodernica je mjesto gdje se odire koža od uginulih životinja. Živoder ili strvoder (Schinder – šintar, écorcheur) je čovjek koji odire kožu, ili koji hvata po ulicama pse bez marke, u smislu »cestoredarstvenih propisa«.

KAGANOVIĆ, Lazar Mojsejevič

Šta je s njim danas?

KAISER, George

Kao što je ispravljeno.

KAJMAKČALAN

Trebalo bi naglasiti, što je za kajmakčalansku bitku jedino od važnosti, da je to bila prva pobjeda srpskih četa poslije albanskog sloma 1915. Srpske vojne snage pojavile su se na političkoj pozornici poslije sloma Srbije 1915, ponovno kao ozbiljan vojnički faktor.

KAKOFONIJA

»U lingvistici« – zašto u lingvistici?

»U jeziku, u muzici splet glasova sluhu neprijatnih, koji zvuče loše; u prenesenom značenju, u figurativnom smislu i u mislima, u sintaksi, u načinu izražavanja. Protupojam: eufonija, koju smo definirali kao »blagoglasje« i posvetili joj ravno 12 redaka, ELZ II 625, što je bilo suvišno.

KALAM

»Pristaše kalama rješavaju osnovna religiozna pitanja na filozofski način«.

Zanimalo bi nas na kakav? Govori se odmah u uvodu, da je to »racionalistički pravac u islamskoj teologiji, pod utjecajem helenističke filozofije.« Tu je rečeno sve i prema tome ovo se može brisati da »pristaše kalama rješavaju religiozna pitanja na filozofski način«.

KALAMBUR

Etymon francuski od *bourde* i *calem*. Trebalo bi objasniti što znače ove riječi.

»Igra riječi zasnovana na riječima koje se jednako izgovaraju, odnosno na skupinama povezanih riječi, koje se razlikuju po značenju«.

Ne može ovako. Igra riječima, koje imaju različito značenje. »Kad već jeo Bora nije – boranije, makar one makarone – da je jeo...«

KALAUZ

Ne pristupa se ovome poslu metodički. Vidi RAJ IV, 767: Kalauz – *dux itineris*, čovjek koji kaže put, turski *kylaghyz*, kulavuz. »Der Wegweiser«, dux viae, putovođa, koji pokazuje put ljudima, vojskama ili četi. Isto tako čovjek koji vodi brod, pilot, peljar, isto tako u Slavoniji provodadžija. Isto tako čovjek koji za drugoga trguje i kupuje svinje: »Der Unterhändler des Schweinhändlers«. U lalinskom narječju kondukter na željeznici. Od toga glagol kalauziti, voditi, pokazivati put, guidare, scorgere, far la guida, duco milites, den Weg weisen, sa masom primjera imenica: kalauženje, djelo kojim se kalauzi. Kalauženje: l'atto di guidare i t.d. i t.d. Kalaustvo, kalauščad, kalaušče, kaluština, plaća što se daje kalauzu.

Ad KALAUZ, naknadno

Kalauz je vrsta francuskog univerzalnog patent ključa, kojim se otvaraju razne brave. Isto tako vrsta limarskih ključa, kojima se otvaraju vodovodni ključevi raznovrsnih promjera. Kalauz je osim toga vođa puta: *maréchal de la route*.

KALDRMA

»popločenje površina na kolnicima prirodnim ili umjetnim materijalom«

Ne može ovako.

Put, drum ili trg pokriven pločama, t.j. popločen, od turskog *kaldyrum*. Da se vidi da li je od grčkog *kalos dromos*. Kaldrmati, kaldrmgjija, kaldrmica, kaldrmisanje, kaldrmisati, kaldrmiti, kaldrmljenje.

KALEB, Vjekoslav

»Preselio u Zagreb 1940«.

Kad je već riječ o biografskim podacima i ako je već u biografiji Vjekoslava Kaleba važno da je preselio u Zagreb 1940, onda bi trebalo reći odakle je preselio i zašto je preselio i šta je bio i čime se bavio do toga trenutka kada je preselio u Zagreb;

»mračne sile reakcije i fašizma«.

Reakcija i fašizam su pojmovi koji se podudaraju kao sinonimi s pojmom mračnih sila.

KALERGIS, Demetrios

»Jedan od vođa puča (u septembru 1843), kojim se htjelo postići – varijanta – »kojemu je bio cilj«, da kralj Oto ukloni svoje bavorske savjetnike i uvede ustavno vladanje.«

Savršeno nejasno. Da li je taj državni udar uspio ili nije? Ako mu je bila svrha da grčki kralj Oto »ukloni svoje bavorske savjetnike« trebalo bi objasniti da je taj bavarski princ Wittelsbach postao grčkim kraljem kao kompromisna formula velikih sila i da se okružio svojim Bavarcima.

»Omražen kod naroda, emigrira 1844 u London«.

Šta to znači?

»Vraća se u Grčku kao agent Engleske i Francuske«.

Zar on to nije bio već i u trenutku državnog udara?

KALEVALA

»Među slikarima koji su se inspirisali Kalevalom neka se navede i Axel Gallen Kalela, jedna varijanta finskog Meštovića. Kad ste već spomenuli Sibeliusa.

Taj Gallen Kalela neka se ne zaboravi u alfabetar.

KALIDASA

»ljubav između kralja Dushuante i lijepe Sakuntale«.

»Po rasponu svog djela označuje vrhunac sanskrtske poezije«. Jeste ili nije?

KALIFI

»Titula kalifa je Emir el Mu'minin, t.j. vođa vjernika«

Pitamo se sada što je titula kalifa? Emir el Mu'minin ili je kalif titula Emir el Mu'minina? T.j. da li je nasljednik Muhameda nasljednik vođe vjernika ili je vođa vjernika nasljednik Muhameda? Tko obrađuje našu orijentalistiku i tko vodi nad njom kontrolu?

KALIGRAFIJA

Ne vrijedi ništa, treba je preraditi! Evo što mi kažemo u tome prikazu expressis verbis:

»Od izuma štampe, a posebno nakon uvođenja pisaćeg stroja, interes za kaligrafiju biva sve manji (izuzev kartografiju i srodne grafičke struke)«.

Ne može ovako.

KALIKRATIDA

Admiral. Kod Mitilene opkolio je atensku flotu, ali je za vrijeme bitke pao u more i utopio se. Zaista bi mu bilo teško utopiti se da nije pao u more.

KALILA I DIMNA

Ne znam da li je potrebno da uđe u ELZ. Neka se preda Jugoslavici, s obzirom na varijantu u našoj srednjovjekovnoj literaturi kao priča o Stefanitu i Ihnilatu. Nije naveden izvor. Pitanje je da li će i u EJ ući.

KALINIK

Ovaj atribut Herakla da se briše u svakom slučaju.

KALINKA, Valerijan

»Monah u Lavovu«. Zakaluđerio se čovjek. Trebalo bi reći u kojem fratarskom redu, bilo bi jasnije.

KALINOVSKI (Kalinovskij)

Kako se zove?

I/3–5 da se briše kao potpuno suvišna konstatacija.

KALINJIN, Mihail Ivanovič

Da li je organizovano ono posebno kontrolno tijelo, kome je stavljeno u specijalan zadatak da provjerava ruske tekstove na temelju podataka u ruskim publikacijama, a naročito u ruskoj enciklopediji?

KALISTA

Kalistu je ubila Artemida u lovu, uvjerena da ubija medvjeda. Kalista je bila zaogrnutu medvjedom kožom. Zeus je od Kaliste stvorio zvjezdanu konstelaciju Velike Medvjedice. Da se vidi da li je u grčkom to zvijezde ženskoga roda, jer ovako zvuči bizarno da je Kalista postala na nebu medvjed.

KALKIRANJE

Uzima se kao jedinica jedan lingvistički specifikum, kao kalk, na primjer. Da bi ponovno skrenuo pažnju redakciji kako se kod tog posla ne postupa metodički, ističem metodu etimološku kao jedini konkretan način, da se pojave ili predmeti razrađuju sistematski po jednom modelu. Kad bi se počelo po tome principu, trebalo bi navesti da kalkiranje (franc. *calque*) dolazi od latinskog *calcare*, *calco*, kopirati na prozirnoj hartiji ili na staklu neki grafički uzorak u obrisima ili u konturama. Za lingvističko kalkiranje 12 redaka mislim da je suviše.

KALKULACIJA

Definicija nije dobra: »Općenito, obračunavanje«. Ovdje je razrađena uglavnom merkantilna kalkulacija. Međutim, opet metodički, da počnemo s etymonom! *Calculus*, kamik, kamičac, kamenčić, kamikanje, mali šljunak; kamenčić koji je već Rimljanima služio u računaljci, ili kao figura u igri (odatle se kasnije razvilo kockanje), ili kao sredstvo za glasanje (suvremena demokratska kuglica). Rimski *calculus* bio je u dvije boje: crna značila je osudu, a bijela razrješenje. Odatle se kasnije razvila balotaža. *Calculus* je osim toga i kocka od mozaika (kasnije jetoni kod hazardnih igara). Osim toga *calculus* u medicini: kamenčić koji se taloži od raznih soli u krvnim sudovima. Od toga glagol francuski *calculer*,

kalkulirati t.j. određivati, mjeriti, razmake ili daljine, cijene i račune. Kombinacije društvene u sticanju raznih dobara, karijera, primitke ili dobitke u izdacima. Osim toga razbijati sebi glavu o šansama društvenog uspjeha, procjenjivati vrijednost pojedinog društvenog čina, geste, efekta, riječi, djela ili političkog stava. Predviđati. Mehanička kalkulacija pomoću mehaničkih sredstava, a kasnije mašine. Abacus kod Rimljana, kitajske računske tablice, logaritamske tablice, mehanički aritmometri, sve do najnovijih izuma na tome polju.

Isto tako

KALKULOZA, v. Litijaza.

KALKUTSKO VLAKNO, v. Juta

Mi beskrajnim umnožavanjem uputnica samo komplikujemo preglednost našeg posla. Dovoljno je da bude juta.

KALLAY, Benjamin

50 redaka u Općoj enciklopediji! Klasičan primjer kako nam je alfabetar još uvijek hipertrofirani i neuravnotežen. Vidi koordinaciju sa JE. Za nas bi ovdje bilo jedino važno to da je napisao *Povijest Srba*.

Mjesto 50 redaka, maksimum 10.

KALMARSKA UNIJA – KALMAR

Kalmarska unija I/5–7 kao što je ispravljeno. 9–10: »to je bio i kralj Kalmarske unije«. Savršeno nejasno. Kako se to Švedska 1523 oslobodila danskog gospodstva, kad je Gustav Vaza bio izabran za švedskog kralja, a paralelno s tim bio je i kralj Kalmarske unije?

Ad Kalmar.

I/1–2 »U takozvanom kalmarskom ratu između Danske i Švedske 1611–13 K. je bio u središtu ratnih operacija«.

Hoće li kalmarski rat biti obrađen kao posebna jedinica? Da li je kalmarski rat bio kalmarski rat, ili takozvani kalmarski rat?

KALMIČKA ASSR

Ističemo da je likvidirana, upravo ukinuta 1943! Ako je ukinuta, trebalo bi reći zašto je ukinuta i kako, a kada više ne egzistira ne treba da je ovdje ističemo kao posebnu jedinicu, kao »bivšu autonomnu republiku«. Kalmiki bit će obrađeni po svojoj prilici kao nacija, a taj detalj spada u tu jedinicu.

KALPAK

Moglo bi nas interesovati samo ono što se o kalpaku govori u našoj narodnoj poeziji. Trajno ističem da se konzultira RJA. Vidi tamo RJA IV, str. 776.

Visoka kapa pokrivena krznom naokolo, a na vrhu suknom, svilom ili kadifom; kod našeg naroda nose kalpak plemići; okićen je visokom perjanicom i zlatnijem sindžirima i kolajnama. U narodnoj pjesmi nose ga junaci kad su u oklopu, te je narod pjevajući mislio ne na pravi kalpak nego na kacigu. Kauk, klobuk, skuvija, metalni šljem i t.d.

Vidi sve citate iz narodne pjesme!

Prema tome ova naša definicija da je to tatarska šubara, koju nose kasnije mađarski husari i koja je kasnije prešla u mnoge vojne uniforme i narodnu nošnju, potpuno je proizvoljna.

KALPURNIJA (Calpurnia)

Četvrta i posljednja žena Cesarova, dakle ne samo »posljednja«, nego i četvrta!

Calpurnia ime plebejske obitelji antičkoga Rima, sabinskog podrijetla iz koje su postali prvi konzuli 574. pr. n. e. Od onda javlja se to ime sa predikatom Piso. Jedna Calpurnia žena Antistiusa, kćerka Calpurniusa Bestia, ubila se zajedno sa svojim suprugom, koga je proskribirao Marius. Kćerka Luciusa Pisona, to je ova naša Calpurnia, kojom se oženio Julius Caesar 59 godine pr. n. e. To je bila njegova četvrta žena, dakle ne samo posljednja nego četvrta.

To što navodimo I/3–5 da je »Cesarove dokumente i novac predala Marku Antoniju, kao političkom nasljedniku nakon Cesarove smrti«, ni to nije tačno. Ona je kao osvetnica stavila Antoniju na dispoziciju čitav svoj kapital, da bi likvidirao Cesarove ubojice.

Osim toga supruga Plinija Mlađeg bila je isto tako jedna Calpurnia. Mislim da ni jedna nije važna da uđe u našu enciklopediju, a kada već, onda neka uđu sve.

KALVOS, Andreas Joannides

Mi kažemo: »Poezija Kalvosa tijesno je povezana s borbom Grka za nacionalno oslobođenje?« Zašto tijesno? Dovoljno da je povezana. Koje nacionalno oslobođenje i kakvo?

Posljednja rečenica: »Zbornik patriotskih oda Lyra«. Što to znači? Kakav zbornik? Ko ga je napisao? Ako je to djelo navedenog pjesnika Kalvosa, taj Zbornik, onda je njegovo subjektivno djelo, onda je to knjiga njegovih patriotskih oda. A ako nije njegovo individualno djelo, nego »Zbornik« u okviru koga su sudjelovali i drugi, onda neka se kaže o čemu se radi.

KAMAN I KANJERA

»Dio čeljusti pravog čovjeka« (Homo sapiens). Ne znam da li je to tehnički termin za »pravog čovjeka« i kakav je to čovjek?

Osim toga vidi najnovije iskopine, da budemo ažurni.

KAMARILA

U Španiji uži, intimniji krug kraljevskih savjetnika. U prenesenom smislu odnosi se na grupu dvorjanika i dvorskih ulizica, koji zaokupljeni isključivo vlastitim interesima, negativno utiču na odvijanje dvorske politike.

KAMATARI

»Jap. političar (614–669)«. U sedmom stoljeću – zvuči komično. Osim toga, ako je taj Kamatari živio 614–669, kako je, dovraga, mogao da bude »praotac plemena Fujivara«, koje je u petom stoljeću vršilo u Japanu najvišu vlast?

Može se mirne duše brisati.

KAMEHAMEHA

Koja je to (I/7–8) »njezina država«, naime država Kamehamehe Petoga, koju su priznale Velika Britanija i Francuska?

KAMERALISTIKA

I/17–18 Kameralizam, ako je važan treba da bude posebna jedinica. Najbolje da ostane pod merkantilizmom.

KAMIN

»Otvoreno ognjište« smješteno u udubini zida neke prostorije«. Sva su ognjišta otvorena.

KAMIZARI, v. Camisards

Gubimo na prostoru trajno s tim uputnicama. Da se tako izgovara trebalo je reći pod Camisards.

KAMMERER, Paul

Mi ga zovemo zoologom, a bio je zapravo biolog u širem smislu. Kad se već govori o njegovom samoubijstvu I/4–6, »da je izvršio samoubijstvo zbog naučnog falsifikata – »optužen od nekih pretstavnika formalističke genetike« – i kad već smatramo da je to važno, onda bi trebalo reći o čemu se radi.

I/6–7.

»Poznat je i kao borac protiv imperijalističkog rata 1914–18«. Po čemu je poznat?

KANARIS, Konstantin

»Heroj iz oslobodilačkog rata protiv Turaka (1790–1877)«. Znači heroj punih 87 godina. Malo mnogo! Koje je godine rođen? Rođen 1790. Da ne bi bilo nesporazuma, neka se briše da je »heroj iz oslobodilačkog rata« i neka se godina rođenja stavi poslije podatka o tome da je pomorac.

I/6

»Victor Hugo je opjevao ga u jednoj pjesmi«. U kojoj ga je pjesmi opjevao Victor Hugo, i ako već, i kad već, onda zašto i u povodu čega i gdje? Bolje da se navede za njega da je bio političar.

KANCEROGENE TVARI

Pitamo se šta sve danas već nije kancerogeno? Tih kancerogenih tvari ima svakog dana sve više. Danas je kancerogen celofan, jučer su bili paradajz i duhan i t.d.

KANDIDA

Opet jedan klasičan primjer kako pristupamo poslu bez dosljedne metode!

Objašnjavamo »lat. *candidatus* u bijelo obučen«! Zašto *candidatus*? Ne *candidatus*, nego *candidus*, biti *candidatus* znači biti u bjelini. Jedno od osnovnih pitanja: kakav je to ton kojim objašnjavamo pojedine pojave i stvari? Ovom stilu, jeziku i načinu izražavanja stvarno se ne može prigovoriti, ali ipak »natjecatelj za javne službe« zvuči bansko-kurijalno, narodno-novinski i policijski. »Osoba koja se natječe«, »osoba koja stoji pred polaganjem učiteljskog ispita«.

Da se ne zaboravi kandidatura. Zatim Candida, filozofska antileibnizovska priča Voltaireova. Kad već, onda i drama G. B. Shawa. Anima Candida uopće.

I/8–9. Kandidat: »u proširenom značenju, čovjek kojega nešto očekuje«.

Ne može ovako!

KANIBALIZAM

Od plemena Karibi (španski Canibi), dolazi odmah kao etymon na početku, a zatim tek antropofagija.

Kad se već citiraju Herodot i Plinije, neka se ne zaboravi šta govori Galen o ljekovitosti ljudskog mesa.

KANON

Opet jedamput nema etymona. Grč. *kanon* – pravilo. Kanoni u matematici, u muzici, u filozofiji, u religiji, u građanskom pravu, u crkvenom pravu, u rimskom pravu i t.d. i t.d.

Dati definiciju kanona mogli bismo i bez Doryphora. Doryphor jeste zapravo fantom od muške ljepote, snage, savitljivosti, harmonije, gracije i savršenstva. Estetskih i hijeratičkih kanona bilo je već nesumnjivo i u Egiptu i to se pretpostavlja s pravom.

Kanon kao top (cannone) da se ne zaboravi kad već imamo kanonadu kao jedinicu.

Da se ne zaboravi jedinica kanonik.

Da se brišu kanoni t.zv. Beuronske škole, kao potpuno nevažan detalj kad već nismo naveli ni jedan od gore spomenutih mnogobrojnih kanona.

KANONADA

»Da je primijenjena naročito u bitkama Prvog svjetskog rata« da se briše.

KANTELETAR

»Zbirka finske narodne poezije« Takav specifikum, se zaista može brisati.

KAP (kaplja)

27 redaka suviše. Skrećem ponovno pažnju redakciji da baci pogled kod tih definicija pojedinih riječi i pojmova na RJA.

KADEMORT, Jovan

Može se mirne duše brisati. Neka se uporedi sa JE!

KAPITULACIJA

Ograničili smo se isključivo na konvencionalno određivanje uslova kojima se regulišu u ratu predaje pojedinih jedinica vojnih snaga. Međutim, postoji i kapitulacija u moralnom smislu, individualnom, ili u političkim borbama.

Da se vide kapitulacije velikih sila s Turskom.

KAPOLNA

2.000 st. Da se briše!

KAPTOL

1–26 da se stegne. Svakako 11–16 može se brisati.

KAPUCINI

Kao redovnički red da se ne zaboravi.

KARABIN

Opet jedamput metodički da se pristupi poslu. Vidi historijat karabinke, koja se od arkebuz razvila do kratke vojničke puške. Carabini, lako konjaništvo u XVI st.

Karabinjeri, čuvari javnog reda i poretka u Italiji, policija.

KARAFI

»Upotrebljava se za vino, vodu ili liker«. A zašto ne za limonadu?

KARAKTEROLOGIJA

Bez obzira što je tipično njemačka naučna grana, karakterologija ipak spada pod širi pojam Diferencijalne Psihologije, ukoliko ispituje osnovne i raznovrsne elemente pojedinih individualnih ličnih svojstava, što na kraju i čini. Kako se danas ta raznovrsna individualna svojstva, na prvi pogled potpuno odudarna, ipak tipiziraju, to se sve ono što

se zove normalno ili anormalno kod pojedinaca individualno, ipak svodi kao varijanta na neke zajedničke koeficijente, koji su opet sastavni dio psihološkog ispitivanja. Imam osjećaj da bi bilo oportuno uputiti karakterologiju pod jedan skupni pojam, ali ne insistiram.

KARAOGLANOV, Zahari

Pisao je čovjek udžbenike. Može se mirne duše brisati. Ta vrsta naših vlastitih veličina ne ulazi.

KARAVAN

Kod nas je i ženskog roda ili čak pretežno ženskog roda, a RJA govori nam da je karavan »gomila ljudi koji putuju zajedno s konjima i s prtljagom«. Naša definicija I/2–3 »prastari oblik prevoza robe i trgovine na veliku udaljenost«. Ne podnosi nikakav kriterij. »Oblik prevoza trgovine na veliku udaljenost, na devama, konjima ili magarcima«...

I/7–8, da su Vlasi prevozili robu u Srednjem vijeku po našim krajevima; nije tačno! To se odnosi na jedan dubrovački podatak iz godine 1528: »Morlachi overo chirisie«, što je Jireček preveo Die Wlachen. Sasvim neznatan detalj, koji se ovdje potpuno suvišno generalizuje. Osim toga karavanom se roba ne prevozi nego prenosi, a Vlasi nisu prevoznici ni kiridžije, jer kiridžija je čovjek koji daje u najam, pod zakup svoje konje, da se na njima jaše ili goni. Kalauz se ovdje navodi kao konj koji ide prvi u karavani, a pod kalauzom ga nismo naveli. Osim toga je ovdje karavana ženskog roda, a gore muškog i t.d.

»Najljepši ostatak karavan-saraja u Jugoslaviji je Kuršumlihan u Skoplju«. Kakav ostatak? Ovo »u Jugoslaviji« može se brisati, jer se vidi da je u Jugoslaviji, kad je u Skoplju!

KARCINOM, v. Rak

Opet jedna suvišna uputnica.

KARDINALNE KREPOSTI

Zašto samo krepsti, a ne i gluposti? Kardinalan može biti razlog, kao figurativna fraza može biti i uloga koju neko igra, može biti uopće nešto što je bitno sastavno u optici, u astronomiji, u strategiji, u politici, u jednu riječ nešto što je kardinalno važno.

KARETA, KARETNA ŽELVA, v. Želve

Pitamo se već po x–ti puta što znače ove želve? Da se već jedamput provede ta koordinacija sa srbijanskom terminologijom! Krajnje je vrijeme.

KARIĆ, Vladimir

Pisao udžbenike. Vidi u RJ, da li je ušao? Ovdje se briše.

KARIKAL, v. Indija Francuska.

Potpuno suvišna uputnica.

KAROLUS, August

Nisam kompetentan, ali ako je prvi 1923–24 razradio metodu prenosa slika putem radija i telegrafski, onda je to važan izum i trebalo bi mu posvetiti veću pažnju.

KARONJIN, Nikolaj Jelpidiforovič Petropavlovskij

Mislim da se može mirne duše brisati.

KARSAVINA

I/5. Da je 1928 nastupila u Zagrebu i u Beogradu, to su podaci sasvim nevažni, a osim toga dogovoreno je u principu da ćemo to brisati.

KARSCH, Ana Luize

1722–91 »kći gostioničara«. »Ulazi u visoke književne i društvene krugove«. Mirne se duše može brisati i kao »kći gostioničara« i kao poetesa »koja je ušla u krugove književnika i visoke društvene i književne krugove«.

KIKUCHI, Kan

Japanac. Književnik. Tko nam je autoritet za ovaj japanski alfabetar? Imam impresiju da tih Japanaca ima relativno mnogo.

KILA (Hernia)

Šta je sa raznim drugim Herniama?

KIMOGRAFIJA

Mislim da takvi termini spadaju u Medicinsku enc. a mi smo njima krcati.

KIRENAICI

Principijelno: 22 reda u svakom slučaju suviše. Trebalo bi se porazgovoriti sa Krunom Krstićem o tim i takvim temama. Nema spora da su njegovi prikazi tačni i poučni, ali bi ipak uprkos našega respekta spram tog napora, trebalo odrediti pravi razmjer koji odgovara proporcijama čitavoga djela.

Reci, Kirenaici (grčki da se objasni kako su se zvali), a sve dalje od I/10–22 je samo parafraza već rečenog. Tekst koji spada zapravo u jedan filozofijski rječnik.

KIRURGIJA

Ima svega 20 redaka! A osim čitavog niza posebnih kirurških struka, mi smo uvrstili samo veterinarsku.

KISIK

Za koordinaciju sa srbijanskom terminologijom, kao neposredan zadatak, koji treba provesti praktično odmah! Da ne bismo ostali kod naše stereotipne uputnice Kisik, v. Kiseonik, ili kod Kiseonika v. Kisik, u ovom konkretnom slučaju bilo bi stvarno obrazloženo da se sve prebaci na Oksygen i tamo obradi na jednom mjestu bez uputnice, sa emendacijom Kisik i Kiseonik kao dva ekvivalenta. Oksygen kao jedinica treba da ima svakako više od sedam redaka, kad su Kirenaici dobili 22. Samo historijat oksygenskih hipoteza od pneume do plerome mogao bi obrazloženo da obuhvati najmanje 10–15 redaka i u našim omjerima.

KISTANJE

Koordinacija sa E. J. je jedan od zadataka neposrednih! Da takvo mjestance, koje mi zovemo umiljatim hipokoristikonom »gradić« ima mjesto u ELZ, to je otvoreno pitanje. Čime motiviramo mi to da Kistanje ulazi kao jedinica, kad nije drugo po nama nego »cestovno raskršće i tržište sitnom stokom«. Znači trguje ovcama. A kakva druga raskršća postoje nego cestovna? Ako je jedno raskršće željezničko to se, logično, apostrofira kao željezničko raskršće.

KIŠOMJER

Može mirne duše ostati pod Pluvijometar kao jedinica, bez ikakve posebne oznake. Vidi sve što je o tim kišomjerima objavio pisac ovih redaka u raznim svojim varijacijama kao o kalkiranim »smješicama« u našem stilu.

KIT

Kit je riba. Kod nas međutim kit je »naziv za plastične materije, koje služe za spajanje i zaptivanje«. U ovom slučaju kit je agramerski lokalizam, čisti germanizam, jer su nam staklari dolazili iz Štajerske. Ta vrsta smole ili bitumena zove se lijepak. Zalijepiti: zusammenkittenn. Srpski: lepak.

KITNIČARKA, v. Modistica

Kao kišomjer. Posljednja kitničarka od ranga u Zagrebu zvala se Anka Sura, Frankopanska ul. 2. Ona je izumrla kao socijalna pojava zajedno sa svim »krasoticama« bansko-savjetničkog tipa kao svojom pouzdanom klijentelom u gradu Agramu, na prijelazu ovoga stoljeća.

KIYOMORI

Japanski ratnik (1118–81). Mislim da može otpasti.

KIZILIRMAK

1200 km duga rijeka u Turskoj s porječjem od 77.130 km². Gdje to u Turskoj? Nije ni malenkost od 77.130 km². Gdje izvire i gdje utiče? Neozbiljno.

KLABUND

I/4 »nazvan od suvremenika kasnim epigonom François Villona«. (Ne će biti!)

Osim toga I/3 »slavi ličnosti, koje su u opoziciji prema svojoj sredini«. Isto tako ne će biti!

Klabund, na prijelazu iz simbolizma u takozvanu aktuelnu tematiku oko Prvog svjetskog rata, pokazao se mnogo više kao vješt adapteur nego originalan pjesnik. Navodim kao primjer: »Krug kredom«. Da se preradi!

KLADANJ

Ne znam po kome kriteriju ulaze ovi gradovi u ELZ? Mi ga zovemo »gradićem«. Ima 2.410 st. A i Kistanje nam je gradić sa 330 st.! Što znači dakle kod nas gradić? Da Kladanj I/2–3 »s Tuzlom veže željez. pruga i cesta« to je naša konstatacija. Znači gradić Kladanj vezan je cestama s ostalim mjestima, koja ga okružuju, kao na pr. Tuzla. Da bismo to konstatovali, mi zato štampamo enciklopedije. To je dobro! Samo mi nismo Kongo u XVIII stoljeću.

KLAR

347 km duga rijeka; izvire u srednjoj Norveškoj. Hoćemo li mi donositi sve rijeke ovoga svijeta?

KLAUSTROFOBIJA

I/3. »Kino« zove se kod ostalih jugoslovenskih naroda i bioskop.

KLAUZULA

Po našem kriteriju trebalo je bezuslovno da je obrađena već pod Clausula, s uputnicom Clausula v. Klauzula.

45 redaka u svakom slučaju hipertrofirano. Klauzula nije ništa drugo nego specijalna neka odredba jednog ugovora. Sve što mi navodimo kao I/3 »klauzula najvećeg povlašćenja« ili I/21 »klauzula izjednačenja s domaćim subjektima«, ili II/5 »klauzula o blagonaklonom postupanju«, ili II/11 »klauzula kasatorna«, ili II/17 »klauzula manje vrijednosti«, sve su to detalji pojedinih ugovornih odnosa i nemaju nikakve veze sa

klauzulom. Što se nabiranja takvih specifičnih klauzula tiče, mogli bismo produžiti u beskonačnost. Ali kad smo ih već naveli čitav niz, zašto onda II/16 »klauzule trgovačke« upućujemo v. Incoterms??? Ovakvo ne može!

KLEKOVAČA, planina u Bosni.

Jedan klasičan primjer za koordinaciju sa E. J. Kad već Klekovača, onda bolje rakija nego planina, a rakiju ste zaboravili.

KLENOVNIK

Koordinacija sa E. J.!

KLIČKOV, Sergej

Donosimo beskrajnu masu raznih minornih poeta i novelista bez ikakvog kriterija, da li spadaju ili ne spadaju u enciklopediju.

KLINGER, Friedrich Maximilian

14 redaka u svakom slučaju pretjerano. Nas može da interesuje samo njegova drama *Sturm und Drang* i ništa više.

KLOAKA (nečistnica)

Cloaca nije nečisnica, nego kad već, onda čisnica, jer dolazi od grčkog *kluzein*, što znači čistiti, polijevati ili prati. Da se ne zaboravi cloaca maxima, koju smo pod cloaca zaboravili, ili ako je nismo, kao što nismo, ELZ II, 79, onda bi ovdje pod Kloaka svakako trebalo po našem principu dati uputnicu v. Cloaca. Ali kloaka postoji kao pojam i u moralnom smislu. Ona nije samo slivnik gnjilih i prljavih gradskih izljeva, nego se upotrebljava i u figurativnom smislu kao negativna oznaka za pojedina stanja u svijestima pojedinaca ili organizacija, društvenih odnosa i t.d.

KLOCK, Kaspar

Njemački merkantilist (1583–1655).

Dogovoreno je načelno i skrenuta je pažnja redakciji u bezbrojno mnogo navrata da nema nikakvog smisla da se u šest redaka I/2–7 navodi literatura, koje nikada nitko nije čitao, koje nikada nitko čitati ne će, o kojoj nitko na ovome svijetu sa svima nama pojma nema, koja nikoga od naših interesenata ne može interesovati, i koja kao takva predstavlja čisti gubitak vremena, rada i novca!

KNAUS-OGINO

Medicinski specifikum, spada isključivo u Medicinsku enc., osim ako smatramo da je taj detalj važan za žene koje čitaju našu enciklopediju kao uputu kad mogu zanijeti, a kada ne.

Ad KNJIŽEVNOST

IMENA IZ MEĐUNARODNIH KNJIŽEVNOSTI

Kod ove nepregledne galerije imena iz međunarodnih književnosti, čovjek se ne snalazi ni u količinama ni u kriteriju. **Generalna napomena:**

Trebalo bi posvetiti pažnju raznim skupinama imena međunarodnih pisaca, u prvom redu onih, koji stoje u krugu interesovanja našeg vlastitog medija za posljednjih stotinu i pedeset ili dvjesto godina. Da bi se pro futuro pristupilo metodički tome poslu, bit će u

svakom slučaju potrebno, da se sastavi jedan indeks, po mogućnosti što potpuniji, svih onih autora, koji su kod nas prevedeni za posljednjih stotinu godina i za koje se može pretpostaviti da će zainteresovan čitalac tražiti o njima informacije u Enciklopediji. Tim imenima trebalo bi onda posvetiti nerazmjerno veću pažnju nego onoj ostaloj masi, koju unose u Enciklopediju saradnici sa ostalih sektora.

Uzimam dva primjera: AGRBICEANU ili Agrell Alfhild Terezija. Jedan rumunjski novelist, a druga švedska dramatičarka. Pitanje je, da li su to doista imena aere perennius i zašto su uvrštena? Da li nam jedan od suradnika (u ovome slučaju Danko Oblak), može biti garantom za potpis bianco mjenice. Po gornjem kriteriju, da postoji ili da ne postoji interes vlastitih naših čitača, tko tu može da se snađe? Nije riječ o tome da se brišu, ali kada se budu svi zajedno poredali na ovom panneau decorativeu, bit će ih lakše eliminirati nego ovako teoretski. To je jedno od pitanja za ozbiljnu diskusiju, jer postoji opasnost (latentna), da Enciklopedija postane smiješnom, bude li šematizmom anonima. Ako su to međutim veličine o kojima pisac ovih redaka pojma nema, neka se provjere ponovno da ne bude blamaže. Kod pojedinih suradnika postoji očita tendenca da prepisuju iz enciklopedije onih jezika kojima vladaju. Tko je naš savjetnik za međunarodna književno-historijsko kulturna pitanja? Ako je to Hergešić, treba biti oprezan. Slijepo prepisivanje iz raznih leksikona nema nikakva smisla.

KOAGULACIJA, v. Krv

Nema nikakva razloga koagulaciju uputiti na krv, jer uopće ne treba da ima veze s krvlju. Koagulacija je zgrušavanje žitke tvari pak tako na pr. kad se zgruša mlijeko, i to je koagulacija. Prema tome, po ovom našem (metafizičkom) sistemu upućivanja, bilo bi isto tako logično, da kažemo: KOAGULACIJA, v. Mlijeko, a to dakako, nitko mudar ne bi uradio. Kod koagulacije treba da se objasni o čemu se radi naučno i time je stvar svršena. Kad već ulazi koagulacija, zašto nije ušla: Coagglutinatija, koja je trebala da uđe pod Co..., a tamo je nema. Ni po čemu nije manje važna od koagulacije.

KOBARID-CAPORETTO

Bitka poznata pod ovim imenom Caporetto važan je datum u okviru Prvog svjetskog rata. Trebalo bi o njoj i o posljedicama koje je izazvala reći u svakom slučaju nešto više.

KOBAYASHI, Issa

Opet jedan Japanac o kome ne znamo ništa.

KOBILA

Trebalo bi nešto reći i o bedeviji. A kad je već ušla bedevija, onda bi trebalo spomenuti i kobilu, koja može biti nogar, potporanj, greda na mostu i t.d. I kobilicu ne bi trebalo zaboraviti.

KOČERGA

Ukrajinski književnik? Da li treba da uđe ili ne?

KOESTLER, Arthur

Engleski književnik. Dobro je da je ušao. »Rođen u Mađarskoj« i t.d. »Studira u Beču« i t.d. Trebalo bi o tome nešto reći.

KOETSCHET, Josef

Vidi koordinaciju sa E. J.! Tamo je eventualno mjesto, ali zato, jer je bio konfident Omer Paše Latasa, ne spada u Opću enc.

KOKILA

(franc. *coquille*). Ne razumijem ništa. Mislim da je jedino razumljiva definicija: »gvozdeni kalup, za dobivanje različitih odljevaka«. Ostalo je potpuno suvišno. U metalurgiji je to u svakom slučaju negativan dio školjke samoga kalupa, u koji se ulijeva žitka masa rastopljene kovine. Po našem principu trebalo je da kokila bude uvrštena s uputnicom v. Coquille! Coquille međutim nismo uvrstili, što je greška, jer coquillage, kao način plaćanja školjkama, kao vrsta novčanog prometa njegovao se u raznim civilizacijama. Osim toga coquille jeste balčak od mača ili rapira ili floreta.

KOLJCOV, Mihail Jefimovič

I/5–7 »ubijen u vrijeme Staljinovih čistki. Poslije Staljinove smrti rehabilitiran«.

Što znači ubijen? Kada? U okviru kojega procesa? Kada je rehabilitiran?

Pisao je i o našoj narodnoj poeziji.

KOMBINIRANI PRAŠCI

Mislim da nema smisla kao posebna jedinica.

KOSZALIN

Kaže: »grad sjeveroist. od Szczecina u sjeverozap. Poljskoj«. Pitam se kao prosječan čitalac: gdje je to? Szczecin jeste po svoj prilici bivši Stetin. Sjeverozapadno od te luke leži grad Koszalin, danas u Poljskoj.

O tome kako je doputovao u Poljsku nema nikakvih historijskih podataka. Bio je po svoj prilici u Njemačkoj. Dokle? Kako se zvao? Zatim I/2: »kasnogotička crkva iz XIV st.« Neka se pregleda nekoliko stotina naših geografskih podataka iz zapadnoevropske zone i pokazat će se da smo u prve tri sveske objavili, da se u pojedinim gradovima nalaze »kasnogotičke crkve iz XIII ili XIV st.« x puta... Taj grad Koszalin osnovan je 1188. Taj kronološki podatak donosimo potpuno nedosljedno veoma često na kraju naših tekstova, a zapravo kao što se godina rođenja ili *dies nativitatis* pojedinog lica donosi na početku, isto tako bi trebalo i godine osnutka pojedinog grada ili mjesta, ili registracije pojedinog grada ili mjesta donositi na početku. Logično je, da jedan grad osnovan godine 1188 ima dvjesto godina kasnije »gotičku crkvu« ili »kasnogotičku crkvu«, i to nije nikakav kuriozum. Mi citiramo te kasnogotičke crkve, a da o njima ne znamo ništa i ne govorimo ništa. Takvo postupanje sa podacima mnogo stvarnog smisla nema. U generalnim linijama na početku našeg posla dogovoreno je, da ćemo po mogućnosti registrovati sve objekte po principu kulturno-historijske važnosti. U gradovima, međutim, koje registrujemo iz XII st. nema nikakvog opravdanja ova stereotipna baedackerska ilustracija nekih »kasnogotičkih crkava«, kad se to kao apstraktni kvantitet pretvara kod nas pomalo u farsu.

Ističem ovo kao jedno od principijelnih pitanja, jer uređujući četvrti tom ELZ konstatujem da naši tekstovi o gradovima vrve stereotipnim, apstraktnim podacima, koji djeluju pomalo dosadno, a pomalo isprazno. Kad navodimo podatke, kao u ovom konkretnom slučaju, ovim redom: »kasnogotička crkva iz XIV st.«, »industrija papira, piva, ribljih konzervi i t.d.«, preskakujemo stoljeća, odvajajući ih telegrafskim načinom pojedinim

zarezuje kao »stopovima«. Pitamo se šta se događalo s ovakvim Koszalinom za šest punih stoljeća, između »kasnogotičke crkve iz XIV st.« i »ribljih konzervi«.

KOTZEBUE, August

Nas Kotzebue može da interesuje kao autor onih dramskih djela, koja su se kod nas igrala, parafrazirala i plagirala, a tih ima mnogo. Nejasno je za svakog prosječnog čitača kako to da jedan njemački dramatičar odlazi u Rusiju i kako to da je »u Njemačku poslan od ruskih vlasti kao promatrač«. Trebalo bi reći u glavnom potezu, da se to odvijalo u okviru prusko-ruskih ratova, kad je jedan dio istočne Prusije bio okupiran po ruskim četama. Dekret kojim se imenuje Immanuel Kant ordinariusom u Königsbergu (danas Kalinin-gradu), bio je potpisan po jednom ruskom generalu. Ne znam po čemu bi Kotzebue bio autor »frivolnih dramskih djela«? Preraditi ab ovo.

KOSZTOLÁNYI, Dezső

Opet jedamput generalna napomena.

Kod mađarske akcentuacije treba trajno paziti na to da su neki preglašeni samoglasnici dugi, a neki kratki i da nije svejedno da li akcentuiramo tačkama ili dugim akcentima. Ime Kosztolányia Dezső, ima preglašen o sa dugim akcentom ő! To ističem kao primjer po x-ti put. Navodimo mu djela u tri reda. Nije bio ni po čemu slabiji kao lirik, čak može se reći da je bio bolji lirik nego romancier. Trebalo bi ga preraditi ab ovo.

KOŠICE

Kod ovih gradova u Slovačkoj, koji su bili i slovački i njemački i mađarski kroz vjekove, trebalo bi donositi i mađarske nazive.

I/3 »gotička katedrala iz XIV st.« Dakako!

Kassa, Kaschau i katedrala posvećena sv. Elizabeti, spada među najčuvanije gotičke spomenike ove geografske zone. Poznat je u kulturnoj historiji njen trostruki portal sa čuvenim medievalnim skulpturama. Tu počiva naša kompatiotka, kćerka Petra Zrinskoga, Jelena Zrinska, majka Rákoczi Ferencza. U Košicama ima čitav niz zgrada kulturno-historijski isto tako važnih. Poznata zgrada Locsei, jezuitska crkva (1681 barok), čitav niz baroknih zgrada i palača, čuveni muzeum Rákoczia, kuća u kojoj je stanovao renesansni poeta Tinodi i t.d.

Slovački mi podaci nisu poznati, a ima ih po svoj prilici isto tako čitav niz. Sve te detalje, kojih ima nerazmjerno više, ističem samo zato, da bih objasnio kako naša fraza »gotička katedrala iz XIV st.« ne govori ništa. Kad je riječ o historiji toga grada i kad se već spominje bitka kod Košica 1848, onda ne bi trebalo zaboraviti isto tako i bitku kod Košica 1919, kada je Crvena armija pod komandom Aurela Stromfelda zauzela Košice. Košice spominju se kao grad 1249. God. 1704 zauzeo je Košice Rákoczi Ferencz II. poslije jednogodišnje opsade. 1706 carska je vojska topovima razorila grad i ponovno ga osvojila.

Kako se u ovim nabranjima historijskih datuma veoma često radi o neuralgičnim pitanjima, naročito ističem I/7–8 da Košice pripada od 1938 Mađarskoj, a od 1947 ČSR. Nije tačno. 1940 na temelju arbitraže bečke (Bethlen-Csáky-Ribentropp-Horthy) mađarske čete ušle su u Košice, a ruske čete su oslobodile grad 1944. Nije tačno da je od 1947 ČSR. Ispada da je Mađarskoj 1938, pripao po Trianonskom ugovoru. To su na prvi pogled nevažne sitnice, a u stvari upravo te nevažne sitnice izazivaju najveći otpor s pravom, jer pokazuju površnost kod tretiranja ovih problema.

Ad KOŠICE

Prije svega Trianonski mir nije 1921 nego 1920 juna, a Bečka arbitraža nije bila godine 1938 nego 1940!

KOŠTANI SUSTAV

52 reda, u redu! Možda nije ni dovoljno. A kirurgiji smo posvetili svega 10 redaka.

KOTHEN (Cothen)

Grad u NDR. »Katedrala iz XV st.«, »industrija strojeva«

KOTIJSKE ALPE

Kako se te alpe de facto zovu?

KOTTBUS

I/4 »prvi put se spominje 1156«, opet na kraju poslije tekstilne industrije i t.d.

KOVEL

I/4. »Teške borbe u Prvom svjetskom ratu 1915«. To su ti detalji koje treba iskorijeniti. Kakve teške borbe? Ljudi danas o tome pojma nemaju, i kad traže neke podatke u enciklopedijama, onda bezuslovno hoće da budu informirani. Govoreći ovako apstraktno mi ih apsolutno ništa ne informiramo.

KOVIN

I/3: »Turci ga zauzeli 1551«. U redu! A što se događalo sa gradom Kovinom 1551–1958? Kad već spominjemo da su ga »Turci zauzeli 1551«, onda bi u najmanju ruku isto tako važno bilo da navedemo kad je oslobođen od turske okupacije.

KOZLE (bivši Cosel)

Kod Koszalina nismo naveli ovo »bivše ime«, ovdje ga navodimo!

Gdje je ta Odra u južnoj Poljskoj? Kakva je to južna Poljska gdje je »bivši Cosel od 1742–1873 bio pruska utvrda«?

Ističem ovo kao nedosljednost naših postupaka, u navođenju pojedinih fakata. Ovakav tekst može samo izazvati zbrku. Jedamput navodimo imena gradova kao »bivši Cosel«, jedamput navodimo prvu registraciju na početku teksta, a drugi put na kraju. Stvaramo zabunu po proizvoljnim dislokacijama, već kako nam pada napamet. Žao mi je, ali treba da konstatujem, da preciznost ove vrste geografskih jedinica polagano slabi i da se sve više razlabavljuje. Piše se i potpisuje duhom odsutno.

KOZOROG

Živi u čitavoj našoj alpskoj zoni, a ne samo kod nas »ispod Ljubelja«. Mi ističemo, doduše, da se tu »uzgaja«. To je bivše lovište barona Borna, ali kozorog se kreće po čitavom našem alpskom kraju.

KOŽEVNJKOV, Aleksej Jakovljevič

Ističem nerazmjer između količine ruskih, dotično njemačkih i nenjemačkih medicinar! Vidi generalnu napomenu o tome pitanju!

KRAL' Janko

Slovački književnik. 1822–76. Knjiga njegovih pjesama štampana je 1893, sedamnaest godina poslije smrti. Nema smisla da ostane u našoj enciklopediji ni u kom slučaju.

KRANJ

I/7 »Prviput se spominje 1221«! Opet jedamput kronološka registracija na kraju teksta.

I/3 »gotička crkva 1491«. Dakako! Kranj osim ove »gotičke crkve« ima čitav niz drugih crkava, a ta mala katedrala u Kranju, kad smo je već spomenuli, trebala je biti i opisana. Takva mjesta kao Kranj imaju neku svoju historiju, a kad je već donosimo, onda bi je trebalo i tangirati u glavnim potezima. Kranj je usko vezan sa razvojem slovenske nacionalne svijesti u XIX st. od Prešerna do danas.

KREFELD

Na kraju teksta I/6 – »spominje se 1166«. To se netko sjetio da doda, a tehnička redakcija trebala bi da vodi o tome računa, da se ova vrsta podataka navede odmah poslije generalija. Stereotipna fraza »stradao od bombardiranja za vrijeme Drugoga svjetskog rata« suviše generalna, pak prema tome i suvišna.

KREMSMÜNSTER

I/2–3 »crkva i mnoge građevine iz XVII–XVIII st.« Benediktinski samostan, osnovan 777. Bilo bi logično da osmo stoljeće dođe ispred sedamnaestog. Osim ove jedne jedine crkve, Kremsmünster valjda ima još nekoliko crkava? A kad već apostrofiramo tu jednu jedinu crkvu, trebalo bi reći koju crkvu i zašto tu jednu jedinu crkvu, i kakva je to crkva u jednom gradu koja je sagrađena u XVII st., kad je grad već 777 imao svoj benediktinski samostan. Znači 900 godina u Kremsmünsteru nije nitko gradio crkve. Mi Kremsmünster zovemo »gradić« u sjevernom dijelu Austrije. Isto tako apstraktno. Kakav je to »gradić«, koji se i u njemačkim leksikonima zove Markt, t.j. trgovište? Crkva benediktinske opatije renovirana je u prvoj polovini XVIII st., a ne XVII.

I/4 »U Srednjem vijeku vlastiti skriptorij«. Misli se očito na benediktinski samostan, koji je imao »svoj vlastiti skriptorij«. Pitamo se: koji samostan nije imao svoj vlastiti skriptorij, ako je tako znamenit u kulturnoj historiji jedne zemlje kao ovaj benediktinski samostan u Kremsmünsteru?

KRETA

Nitko ne će da konzultuje RJA.

Creta, latinski, Candia. Kao Kandija spominje se u svim našim starim tekstovima. Osim toga u starijim spomenicima dolazi pod imenom Krit. Da se ne zaboravi historijat.

KREUTZWALD, Friedrich Reinhold

Nisam siguran. Ako da, onda kao što je ispravljeno.

KRIM

Da se ne zaboravi historija!

KROMERÍŽ

I/3 »galerija slika u bivšem nadbiskupskom dvorcu, u kojemu se 1848–49 sastao prvi austr. parlament«. Kakva galerija i koji parlament?

KRONES, Therese

Austrijska glumica (1801–1830). Znači umrla je u svojoj dvadeset i devetoj godini. »Djeluje od djetinjstva na austrijskim pozornicama«. Zašto je uvrštena? Zato, jer je 1820 nastupila u Zagrebu! Briše se, dakako, i to rezolutno.

KRONŠTADT

Dok o kukcima objavljujemo na stotine stranica (po mom dubokom subjektivnom uvjerenju potpuno suvišnih), za Kronštadt smo se odlučili na ovaj klasičan telegram: »Snažno uporište Sovjeta u revoluciji 1917«.

Rečeno je i naglašeno je povišenim tonom u nekoliko varijacija da se ove ruske teme podvrgnu specijalnoj reviziji i da se u svakom slučaju uporede sa tekstovima u ruskoj enciklopediji. Ovako dalje ne može!!! Mi gubimo enormno mnogo prostora na dražesna čavrljanja o pticama i stjenicama, a Kronštadt apsolviramo sa 5 riječi. To su ti osnovni nerazmjeri našeg alfabeta. Neka se uvaži da se takvom metodom kompromituje gotovo naš čitav golem napor. Neka se pregledaju sve generalne napomene, koje je o tim pitanjima uputio pisac ovih redaka redakciji Pomorske enciklopedije, kod čitanja tekstova PE III i IV. Nema smisla da se uvijek govori jedna te ista stvar iznova.

KUČKOVI, KUČCI v. Morski psi

Ističem ovaj primjer kao klasičan za naša potpuno suvišna upućivanja. Sve: i kučkovi i kučke, samo ne ajkule!

KUFSTEIN

I/2–5 »razvijen turizam. Nad gradom, na visini od 606 m uzdiže se mnogo osporavana tvrđava Geroldseck, koja je bila i državna tamnica«.

Može se govoriti o takvim temama kao što je ova o Kufsteinu na dva načina. Prvo: na baedekersko-turistički, i na historijsko-kritički. Po baedekersko-turističkom u Kufsteinu je »razvijen turizam«, što znači na visini od 606 m klimatsko lječilište, linzer-kolači, valceri i F.J.I. koji sretno vlada nad valcerima i nad promenadnim muzikama.

Nad gradom, međutim, uzdiže se mnogo osporavana tvrđava Geroldseck, koja je bila i državna tamnica.

Ova tvrđava Geroldseck, koja se zove i Josephburg i koju mi apostrofiramo kao »mnogo osporavanu«, spada u kategoriju austrijskih državnih tamnica, kao što su bile Spielberg i Munkács. U Kufsteinu (t.j. u Geroldseck-Josephburgu) čamila je i zaglavila masa buntovnika protivu austrijskog carstva, te nema austrijske narodnosti, koja ne bi imala razloga da tamo polaže vijence kao posmrtnu počast svojim mučenicima. U podzemnim kazematama, izdubenim u živoj hridini, u vječnome mraku samica »gdje jakrepe memla davi«, krepavalo se puno stoljeća, a kako ovi martiri Risorgimenta putuju zvečeći svojim okovima preko Karlovca do Kufsteina, lirski evocira u svojim uspomenama Imbro Tkalec. Tu se ubio Nijemac List, tu je čamio Kazinczy, tu su pomrli mnogobrojni politički kažnjenici Mađžari i nemadžžari iz godine 1848. Kako je u tim Kufsteinima izgledalo ostavio je potomstvu svjedočanstva Silvio Pellico (za Spielberg). Kufstein je bio simbolom habsburške groze i inkvizicije XIX st., a mnogo je našeg svijeta tu predalo dušu gospodinu i u ratu 1914–18, povampirio se i u posljednjem nacističkom ratu. Pasti u Kufstein značilo je postati sigurnim kandidatom smrti.

Tih i takvih asocijacija u našim tekstovima, dakako, nema, a ipak bi svrha naše enciklopedije bila da upravo u takvim temama umijemo da budemo tumači raznih historijskih detalja, kojih u sličnim publikacijama nema. Reljefno isticanje ovakvih kalvarija, kakva je bila tvrđava Kufstein-Geroldseck spada među naše idealne ciljeve, u koje ne smijemo posumnjati ni jednog trenutka, jer će nam u protivnom slučaju klonuti duh. Tu se nešto htjelo reći ili prepisati s onom frazom »mnogo osporavana tvrđava Geroldseck«, ali ju je netko precrtao.

KULDIGA

I/2 »osnovan u XIII st.«. Na kraju teksta poslije piva, opeke, i tekstila.

KULMBACH

Pravilno se navodi odmah u uvodu I/2–3 »prvi put se spominje 1035«. Dakako I/3–4 »kasnogotička katedrala iz XV st.«

KULUK

I/9. »U FNRJ ne postoji kuluk«. Za ovu konstataciju moglo bi se zaista reći da je »herzig«! Kuluk je tlaka iliti robija, begluk, kulučiti, kulukovati bio je zakoniti običaj da kmetovi kuluče svome knezu. Kulučenje je djelo kojim se kuluči, a kulukovati, t.j. raditi pod kuluk, znači beglučiti, t.j. biti kmet – njemački Fröhnen!

Da kmetskih odnosa u FNRJ nema, mislim da je u ovoj vrsti publikacija kao što je ELZ, konstatacija potpuno suvišna.

KUMASI

Grad u Gani. I/2–3 »Aerodrom. U XVIII st. prijestolnica kraljevstva Ashanti« i t.d.

Kakav aerodrom, tko ga je sagradio i kakve linije veže? Pitamo se kamo vodi ovaj telegrafski stil, gdje se između jedne i druge riječi preskakuju stoljeća. Od 1900–58 ništa. Od onda je u Gani bilo bezbrojno mnogo pobuna.

KUNERSDORF

I/2–3 »1759 Austrijanci i Rusi su tu teško porazili Fridrika II.« Da se kaže u kakvome je to ratu bilo i u okviru kakve koalicije austro-ruske.

KUNG-HSIANG-HSI

I/6–7 »Vršio značajan uticaj na kinesku politiku između dva svjetska rata i u toku Drugog svjetskog rata.« Kad je već riječ o ovome zetu Chiang Kai-sheka, tretirajući ovu neuralgičnu temu, ne možemo je danas zaobići na ovako naivno evazivan način »vršio značajan uticaj na kinesku politiku« i t.d.

KUPJAK (tunel)

Nema rezona da ostane. Isto tako ni KOZJAK kao najveće Plitvičko jezero, kao posebne jedinice.

KURA

Najveća rijeka u Zakavkazju (1515 km). I/3 »Služi i za natapanje«. Ovo da ovakve rijeke od 1500 km služe »i za natapanje« spada u onu vrstu fraza, kojima obiluju naši tekstovi i koje se stereotipnim ponavljanjem pretvaraju u viceve. Upravo tako kao i kasnogotičke crkve.

KURE

I/2–3 »jaka metalurgija i golema brodogradilišta«. I to su fraze. Tih jakih metalurgija i kasnogotičkih crkava, i velerijeka od 1500 km dužine, koje služe »i za natapanje« imamo masu.

KURILI

I/4 »jako ribarstvo«.

KUROSHIO

I/3 »bogato i veliko ribolovno područje«.

KUTNA HORA

I/3–4 »teško stradao u husitskim ratovima i u tridesetgodišnjem ratu«.

KUTNO

I/3–4 »1914 Nijemci su porazili Ruse; 1939 poražena je poljska vojska«.

Ovako ne može!

KUUSINEN, Oto

I/2–3 »vođa je parlamentarne socijaldemokratske frakcije«. Koje, kada, gdje, čije, u kojoj zemlji? Šta je Kuusinen radio u rusko-finskom ratu 1940, na čelu takozvane »Karelijske republike«?

KUVAIT

Vidi generalnu napomenu PE IV o tom istom šekatu pod brit. protektoratom i t.d.

KUZMANY, Karol

Slovački književnik. Netko nam je u alfabetar uvrstio na stotine tih slovačkih književnika o kojima ništa ne znamo.

KVARNER

Objašnjavamo mu etymon kao Sinus Flanaticus a ne Carnarius ili Quaternarius. Kvarneru dajemo svega osam i po redaka kao i Kumanovu.

Da li se pojedina naselja određuju po broju stanovnika?

KVATERNIK EUGEN

50 redaka mnogo.

Kad su mu sve nade propale »on se laća posljednjeg preostalog sredstva: podiže narodni ustanak protiv Austrije itd.«

Fetišizam kakvima naša rodoljubiva historiografija obiluje. Halucinantno bolesno. Dizati ustanak i kruniti se za hrvatskoga kralja u Rakovici, oktobra 1873! Podatak lišen svakog zdravog razuma. Kakav »misticizam«! Čista shizofrenia. (opaska za III izd. OE – ur.)

KVIRINAL

Kvirinal je danas sjedište predsjednika republike. Naša formula I/6–7 »Danas Kvirinal znači tal. vlada uopće« – je u svakom pogledu klasična.

KYFFHAUSER (Gebirge)

I/4–6. »Uz taj su kraj povezane priče o rimsko-njemačkim carevima (osobito Fridrik Barbarossa i Fridik II)«.

Uz taj kraj nije ništa povezano, jer te su carske legende povezane uz Burg Kyffhäuser, koji mi apostrofiramo kao »tvrđavica Kyffhäuser«, što je dakako netačno! Dakle ne uz kraj, nego uz gradinu, koju smo krivo prozvali.

Carska legenda o kojoj je riječ, potiče od Johanna Prätoriusa, a zove se Kyffhäuser Sage, obrađena u baladi »Barbarossa« po Friedrichu Rückertu 1813.

Ad K – Generalna napomena – uputnice

Kako se potpuno hirovito i proizvoljno uglavnom nedosljedno poigravamo suvišnim upućivanjem:

KAROTIDA, v. Žilni sustav

KIEN-LUNG, v. Chien–Lung

KIKLADI, v. Cikladi

KIM, v. Kumin

Na stotine potpuno suvišnih uputnica.

KOITUS, v. Coitus, zatim:

KODOK, v. Fašoda. Potpuno suvišno u ovom konkretnom slučaju. Ili na pr. **KLATNO**, v. Njihalo. Zašto? Njihalo se zove klatno, a klatno se zove njihalo u jednom te istom jeziku.

Potpuno suvišno upućivanje na pr. **KLAUDIJEAN**, v. Claudianus, Claudius, ili **KLODIA**, v. Clodia, ili **KLODIJE**, v. Clodius, ili **KLOROFORA**, v. Clorophora, **KLOROPLASTI**, v. Plastidi, i na kraju **KLJOVAN**, v. Narval??

KOBURG, v. Coburg. Kad već Coburg, što je jedino pravilno, zašto ne i Cobourg, kojega ELZ II str. 82 nema, a tako se zove jedan australski poluotok u zalivu Van-Diemens ispred otoka Melville. A kad je već Koburg kao jedinica upućena na Coburg, i kad već kneževskim kućama i raznim dinastijama posvećujemo toliku pažnju, onda je trebalo spomenuti i kneževinu Cobourg, v. dinastiju Saxe-Cobourg, Sachsen-Koburg! Osim toga što je to jedno ime iz Gotha almanaha, to je i grad i t.d. i t.d.

Ovo su sve propusti naših verifikatora i redakcije kao takve. Takve stvari ne bi smjele dalje da traju. Osim toga, kao što je čisti besmisao uputiti Kljovana na Narvala, isto tako je glupo **KOKON** uputiti na v. Čahura. Kad već, onda bi trebalo kokon, v. Cocon, t.j. v. Coccione.

Isto tako čemu ta igra: **KOKSITIS**, v. Coksitis. Šta je sa koksom? **KOLOBOM**, v. Colobom, ili **KOLOMBINA**, v. Colombina, ili Kolonijalni kongres, v. Kontinentalni kongres. Kljovan v. Narval, a Kolorep, v. Špar! **Čista ludnica!** **KOMBUSTIJA**, v. Opeklina, savršeno suvišno. **KOMANDOSI**, v. Commandos. **KOMITENT**, v. Komisioni posao.

Za dokaz potpunog haosa u uputnicama navodim ih:

KURJAK, v. Vuk obični, **KURTAŽA**, v. Courtage, **KUSAČA** v. Proskok, **KUŠ** v. Kadulja, **KUZBAS** v. Kuznjecki basen, **KVAK** v. Gak kvakavac, **KVANTITATIVNA TEORIJA NOVCA** v. Novac, **KVOČKE** v. Prelci, **KOŠINŠINA** v. Vijetnam, **KOŠLJORIBE** v. Koštunjače, **KOŠUTA** v. Jelen, **KOTILOZAURI** v. Cotylosauria, **KOŽOŽDERCI** v. Kožuškari, **KRASTAČE** v. Gubavice, **KRTKOREPCI** v. Rakovi,

KREDNJACI v. Foraminifere, **KRETIK** v. Creticus, **KREZUBICE** v. Edentata, **KRILATI GUŠTER** v. Zmaj krilasti, **KRIŽANAC** v. Hibridi, **KRIŽANJE** v. Hibridi (Hibridizacija), **KROMOPLASTI** v. Plastidi, **KNONOSKOP** v. Hronoskop, **KRŠKO** v. Videm-Krško, **KRUIF**, Paul de, v. De Kruif, Paul, **KRUŽNI ISJEČAK** v. Kružnica i krug, **KRUŽNI ODSJEČAK** v. Kružnica i krug, **KRUŽNI VIJENAC** v. Kružnica i krug, **KUBIN**, Oton v. Coubine, Othon, **KUKMAČA** v. Hoacin.

Stvar je veoma ozbiljna.